

Väliraportti Kouvolan kaupungin Kestävä kaupunki -kokeilusta

**Aluetoimikuntien avulla Kestävän kehityksen toimintamalli osaksi
asukkaiden arkea**

VN/27870/2021

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Tavoitteet	1
1.2	Toteutetut toimenpiteet ja johtopäätökset	3
2	Hankkeen edistyminen	7
2.1	Riskit ja muutostarpeet	8
2.2	Tarkennettu työsuunnitelma.....	8
2.3	Viestinnän toteutuminen ja jatkotoimenpiteet	8

1 Johdanto

Kestävän kehityksen periaatteet ovat useimmille tuttuja, mutta käytännössä arki ohjaa toimimaan toisin. Kestävyyttä edistävät konkreettiset toimet jäävät helposti kunnan tai valtion järjestettäväksi ja asukkaiden rooli niissä on liian passiivinen. Oman lähiympäristön ja lähiluonnon merkitys hyvinvoinnille ei välttämättä ole riittävän hyvin tiedossa. Asukkaat odottavat usein kunnan hoitavan asuinympäristöä siten, kuin sitä on aina ennenkin hoidettu. Tämä on johtanut luonnon köyhtymiseen. Asuinalueet lähiympäristöineen tarjoavat mahdollisuuden luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen, koska niihin ei kohdistu samanlaisia tuottotavoitteita kuin tuotannossa olevalle maalle. Luontokadon ehkäisy omassa lähipiirissä on mielekästä toimintaa, jota voidaan toteuttaa yhdessä asukkaiden kanssa tai vain omalla pihalla. Se sopii paikallisesti organisoitavaksi, yhteisölliseksi toiminnaksi. Tuekseen se vaatii tietoa luonnon köyhtymisestä, sen vaikutuksista ja esteistä.

Hankkeessa aluetoimikunta perehtyy luonnon monimuotoisuuteen (saa koulutusta ja opastusta asiantuntijoilta) ja etsii alueeltaan kohteita, joissa sitä voitaisiin lisätä tai luontokatoa vähentää. Työssä hyödynnetään kaupungin paikkatietoaineistoa, jossa on mm. luonnon monimuotoisuusalueet, luonnon ydinalueet ym. tietoa luontoarvoista ja vieraslajeista. Aluetoimikuntien kanssa toteutetaan samalla kokeiluna asukkaiden osallistaminen hankeideointiin osallistavan budjetin avulla. Aluetoimikunta neuvottelee maanomistajien kanssa ja myös kaupungin maita voi olla valituissa kohteissa mukana. Jos mahdollista, niin mukaan saadaan yrityksiä, jotka voisivat esim. oman tonttinsa osalta lisätä luonnon monimuotoisuutta ja/tai kenties sponsoroida muiden kohteiden toteutusta. Konkreettinen toteutus tapahtuu osittain tai kokonaan talkoilla tai kukin osallistuja voi myös toimia omalla maallaan.

Kouvolassa on toiminut vuodesta 2018 lähtien kaksi aluetoimikuntaa ja vuodesta 2019 lähtien yhteensä viisi aluetoimikuntaa entisten kuntien alueilla. Aluetoimikuntien jäsenet valitaan hakumenettelyllä valtuustokaudeksi. Aluetoimikuntien tehtävänä on alueensa kehittämishankkeiden ja hyvinvoinnin sekä paikallisen toiminnan ja kulttuurin edistäminen ja tukeminen. Aluetoimikunnat järjestävät asukastilaisuuksia, tapahtumia ja kehittämistyöpajoja ajankohtaisista asioista. Lisäksi aluetoimikunnat toteuttavat hankkeita alueillaan sekä yhteisiä hankkeita koko Kouvolan alueella. Aluetoimikunnat toimivat linkkinä asukkaiden, yritysten, järjestöjen, oppilaitosten, kaupungin viranomaisten ja muiden osallistuvien tahojen välillä ja tuovat kestävyysnäkökulman käytännönläheisesti ihmisten arkeen. Hankkeessa ideoidaan ja kokeillaan eri tapoja edistää kestäviä toimintatapoja aluetoimikuntien hankkeissa.

Aluetoimikuntien hankkeet toteutetaan yhdessä asukkaiden, järjestöjen, yritysten, nuorisovaltuuston, Kymenlaakson Kylien, maaseudun kehittämisen yhteistyöryhmän, koulujen ja julkishallinnon kanssa. Hankkeet ovat osallistavia ja niitä voidaan toteuttaa alueilla tai kaupungin yhteishankkeina. Hanketoiminnan yhdeksi kriteeriksi otetaan luonnon monimuotoisuus. Hankkeet ideoidaan, toteutetaan ja niitä ylläpidetään sekä seurataan kestävän kehityksen kriteerein. Hankkeissa osallistetaan kuntalaisia, niin että heillä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä kuntayhteisössä. Lisäksi pyritään hyödyntämään hanketoiminnassa digitaalisia työvälineitä. Hankkeissa myös huomioidaan luonnon kestävyys ja taloudellisuus.

1.1 Tavoitteet

Aluetoimikuntien kestävän kehityksen toimintamallin tavoitteena on, että

- Kunnan kestävyystyö on asukaslähtöistä ja osallistavaa
- Kunnan sisäinen kestävän kehityksen poikkihallinnollinen yhteistyö ja johtaminen vahvistuvat

- Kunnan kestävyystyö ja sen taloudelliset hyödyt on tehty näkyviksi.
- Luonnon monimuotoisuuden edistäminen kaupungin eri alueilla

Hankkeen tavoitteiden toteutumisessa on huomioitu seuraavat asiat: Kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden ymmärrys lisääntyy, kestävää kehitystä osataan hyödyntää lähiympäristön hankkeissa ja lähiympäristö paranee. Lisäksi tavoitteiden toteutumisessa on huomioitu asukkaiden osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen, Kouvolan kaupungin poikkihallinnollinen eri toimialojen yhteistyö sekä aluetoimikuntien yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Hankkeen lopputuloksena luodaan kestävän kehityksen toimintamalli Kouvolan aluetoimintaan.

1.2 Toteutetut toimenpiteet ja johtopäätökset

Kuva 1. Lavaviljelyä Ruusulan palveluasunnoissa Kuusankoskella.

Aluetoimikunnat ovat toteuttaneet kesän aikana lavaviljelyä palvelutalojen, asumisyksiköiden ja vuoropäiväkotien kanssa. Samalla on asiantuntija neuvonut ja antanut tietoa lavaviljelystä ja sen ylläpidosta. Koulujen, päiväkotien ja palvelutalojen pihalle on istutettu yhdessä marjapensaita. Mehiläispesiä otettiin

käyttöön ja niitä pääsi seuraamaan livestriimin kautta. Lisäksi on perustettu niitty, jonka yhteydessä on saatu tietoa niityn perustamisesta ja hoidosta. Luonnonvaraopiskelija on hoitanut yhdellä alueella haittalajikkeiden poistoa. Yhteistyössä järjestötoimijan kanssa järjestettiin asukkaille hyönteishotellien rakentamismahdollisuus. Auringonkukkia on tarjolla asukkaille ja pörriäisille yhdeksällä eri pellolla aluetoimikuntien ja viljelijöiden yhteistyönä. Hankkeessa on myös mainostettu Kestävän kehityksen viikkoa, johon saatiin aluetoimikuntien yhteisötilojen toimijoita mukaan.

Kuva 2. Villi Vyöhyke ry:n luento luonnonkasvien keruusta ammattiopiston tiloissa.

13.6. järjestettiin kaikille avoin luento luonnonkasvien siementen keruusta. Luennoitsijana Villi Vyöhyke ry:n edustajat. Mukana tilaisuudessa oli 17 osallistujaa, Edukon luonnonvaratuottajaopiskelijoita, aluetoimikuntien jäseniä, hankkeen projekti- ja ohjausryhmäläisiä. 14.6. ja 15.6. käytiin tutustumassa kasveihin maastossa. Mukana edustajat Villi Vyöhyke ry:stä ja paikallinen kasviasiantuntija. Siemeniä on kerätty kesän aikana. Maastopäivät jatkuvat luonnonkasvien siementen keruulla ja kylvöllä syksyllä.

Ymmärrystä luonnon monimuotoisuudesta on lisätty kaikille avoimilla parilla työpajalla, joissa asiantuntijat ovat kertoneet luonnon monimuotoisuudesta. Työpajassa 10.2.2022. biologi, toimittaja Juha Kauppinen kertoi luonnon monimuotoisuudesta. Osallistujia oli 39. Luonnon monimuotoisuustyöpajassa 12.4.2022 kerrottiin käytännönläheisesti niityistä, hyönteishotelleista, pihalammikoista ja lahoppuusta rakennetussa ympäristössä sekä siemenistä ja vieraslajikkeista. Lisäksi käytiin läpi asukkailta tulleita luonnon monimuotoisuushankeideoita. Osallistujia työpajassa 12.4. oli 28.

Luennot koettiin mielenkiintoisiksi ja luonnon monimuotoisuuden ymmärrystä lisääviksi. Luonnon monimuotoisuus on vielä melko uusi asia ja monelle vieras. Ymmärrystä ja kulttuurin muutosta on tehtävä useampi vuosi. Tämä hanke on mahdollistanut kulttuurin muutoksen aloittamisen ja juurruttamisen asukasrajapinnassa.

Asukkailta kyseltiin ideoita luonnon monimuotoisuushankkeiksi, joita saatiin 21. Kaupungin vihertiimi merkitsi ideoista kaupungille ja mahdollisesti aluetoimikunnille kuuluvat. Luonnon monimuotoisuustyöpajassa 3.5.2022 käytiin Kohenna Kouvolaa -kyselyn hankeideoita läpi ja valittiin aluetoimikuntien toteutettavat hankkeet. Ideat lajiteltiin teemoittain seuraavasti: niityt, lavaviljely ja muu viljely, niitot, linnunpöntöt ja hyönteishotellit.

Kuva 3. Marjapensaiden istutus Jokelan koululla.

Kaupungin puistojen, viheralueiden ja viljelypalstojen hoitoideat ohjautuivat kaupungin vihertiimille. Aluetoimikuntien toteuttamiksi hankkeiksi saaduista hankeideoista valikoitui paikallisten luonnonkasvien

siementen keruu ja hyödyntäminen, niityt, marjapensaat joidenkin koulujen, palvelutalojen ja päiväkotien pihoille, lavaviljelyt seitsemässä kohteessa palvelutaloissa ja päiväkodeissa sekä hyönteishotellit. Asukkailta kyseltiin samalla Kohenna Kouvola -kyselyllä myös aluetoimikuntien yleisiä hankeideoita, joita tuli eniten.

Kuva 4. Kestävän kesän avajaistilaisuus Kettumäellä ja hyönteishotellien rakentaminen.

Aluetoimikunnat aloittivat suunnitellut hankkeet kesän aikana. Mukana oli asukkaita, aluetoimikunnan jäseniä, kaupungin puutarhapalveluista neuvoja, maanviljelijöitä, palvelutalojen, asumisyksiköiden ja vuoropäiväkotien asukkaita, koululaisia ja työntekijöitä.

Hankkeen ohjausryhmä on kokoontunut kolme kertaa ja projektiryhmä kuusi kertaa. Lisäksi on ollut työnyrkin eli hankkeen kolmen vastuuhenkilön kokous viisi kertaa. Kaikki kokoukset ovat olleet kehittäviä ja hanketta eteenpäin vieviä. Projektiryhmässä on keskeisiä hankkeen verkostojäseniä yhdeksäntoista ja kokoonpano vaihtelee tarpeen mukaan. Ohjausryhmässä jäseniä on yhdeksän. Hankkeen tärkeänä yhteistyökumppanina on kaupungin vihertiimi, jossa on edustajat eri toimialoilta. Lisäksi tärkeinä yhteistyökumppaneina ovat aluetoimikunnat ja järjestöt.

2 Hankkeen edistyminen

Kuva 5. Edukon ammattiopiston opiskelijoiden vieraslajien poistoa tulevalta kylvöalueelta.

Hankkeessa on suunniteltu Kestävän kehityksen viikolle osallistumista, niittyjen ja lavaviljelykohteen perustamista, luonnonkasvien siementen keruuta ja istuttamista. Lisäksi suunnitteilla on infokylttien, hyönteishotellien, linnun- ja lepakkopönttöjen valmistaminen, niittyjen perustaminen sekä lahopuun hyödyntäminen Ratamo-terveysmetsässä. Ensi vuoden puolella on suunnitteilla vielä luento luonnon monimuotoisuudesta.

Kuva 6. Niityn perustaminen Koriolla.

Hankkeen toimintamallia on aloitettu tekemään yhdessä Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijan kanssa. Hänen kanssaan on tehty sopimus opinnäytetyöstä, joka koskee alustavan toimintamallin tekemistä vuoden vaihteeseen mennessä.

Lisäksi vaikuttavuuteen on panostettu ja mietitty vaikuttavuusindikaattoreita, jotka tukevat tulevaa kestävän kehityksen toimintamallia sekä kaupungin kestävän kehityksen strategista kehittämistä ja seurantaa.

Hanke on kireästä aikataulusta huolimatta edennyt hyvin ja jatkosuunnitelmiakin on jo tehty.

2.1 Riskit ja muutostarpeet

Riskinä hankkeessa on kaiken aikaa ollut verkostotyö ja eri toimijoiden sitoutuminen sekä ymmärrys hankkeen teemasta, joka on luonnon monimuotoisuus. Riskinä on koettu myös melko kireä aikataulu, koska suurin osa hankkeista toteutetaan vapaaehtoisten voimin kesän aikana. Ymmärrystä on hyvä lisätä ja sen pitää olla pitkäjänteistä, jotta vaikutus laajempaan kokonaisuuteen ja osana jatkuvaa toimintaa ymmärretään paremmin.

2.2 Tarkennettu työsuunnitelma

Hankkeen kustannuksia muutettiin niin, että ulkopuolisia palveluita voidaan ostaa enemmän. Muutostarve tuli käytännön hanketoiminnan kautta. Hankkeen muista kustannuksista siirrettiin 15.000 euroa hankkeen ulkopuolisiin kustannuksiin.

2.3 Viestinnän toteutuminen ja jatkotoimenpiteet

Hankkeesta on viestitty tapahtumissa ja työpajoissa ja hankkeelle on perustettu omat nettisivut. Ohjaus- ja projektiryhmällä on hankesivut Teamsissa, jossa jaetaan ajankohtaisia uutisia ja jonne tallennetaan muistiot sekä käydään keskustelua. Hankeviestintää on myös hoidettu kaupungin asukaslehdessä, mediatiedottein sekä aluetoimikuntien ja kaupungin some-sivuilla. Sisäistä viestintää on hoidettu ohjaus- ja projektiryhmän sekä kaupungin vihertiimin kautta. Sisäistä viestintää on hoidettu myös osallistuvan budjetoinnin yhteydessä

yhteisissä työpajoissa. Hanke tukee kaupungin ympäristöohjelmaa ja täten viestintää on hoidettu osana isompaa kokonaisuutta. Mehiläispesien toimintaa sai seurata kesän ajan livestriimin kautta ja seuraajia oli 1500.

Kansikuva: Lavaistutusta Ekholmintien päiväkodilla Kuusankoskella.